

WYNIKI EKONOMICZNE GOSPODARSTW PRODUKUJĄCYCH MLEKO W LATACH 2006-2013 W RÓŻNYCH SCENARIUSZACH CENOWYCH¹

Artur Wilczyński

Katedra Zarządzania Przedsiębiorstwami Zachodniopomorskiego Uniwersytetu
Technologicznego w Szczecinie
Kierownik: prof. dr hab. Michał Świtłyk

Słowa kluczowe: scenariusze cenowe, produkcja mleka, dochodowość, koszty produkcji
Key words: prices scenario, dairy farms, farm income, production costs

S y n o p s i s. Zaprezentowano wyniki badań sytuacji ekonomicznej gospodarstw specjalizujących się w produkcji mleka, w różnych scenariuszach cenowych. Analizowane gospodarstwa są położone na terenie województwa mazowieckiego i podlaskiego. W celu obliczenia przyszłej dochodowości przyjęto trzy warianty kształtowania się cen na produkty rolne, na środki do produkcji rolnej oraz poziomu wsparcia w ramach WPR. Przeprowadzone badania wskazują na to, że w większości badanych gospodarstw dochodowość będzie charakteryzować się niższym poziomem w 2013 roku w porównaniu z rokiem 2008. Taka sytuacja będzie miała miejsce niezależnie od przyjętego w badaniach scenariusza. Jedynym wyjątkiem będzie gospodarstwo posiadające stado o wielkości 65 krów, w którym w scenariuszu optymistycznym dochodowość będzie wyższa w ostatnim roku analizy o około 20% w stosunku do 2008 roku.

WSTĘP

W sektorze mleczarskim, podobnie jak w innych działach gospodarki narodowej, istnieje konieczność posiadania informacji o przyszłym stanie określonych zjawisk. Informacje te są niezbędne do podejmowania trafnych decyzji, zarówno w gospodarstwach produkujących mleko, zakładach przerabiających je, czy jednostkach handlujących produktami mleczarskimi [Majewski 2006]. Niezbędne informacje o przyszłych zmianach zjawisk można pozyskać przez prognozowanie, czyli racjonalne, naukowe przewidywanie przyszłych zdarzeń [Cieślak 2004].

Celem badań jest oszacowanie sytuacji ekonomicznej gospodarstw rolnych specjalizujących się w produkcji mleka w latach 2009-2013, w różnych scenariuszach zmian cen na środki do produkcji rolnej, produkty rolne oraz poziomu wsparcia w postaci płatności bezpośrednich.

¹ Publikacja wykonana w ramach projektu badawczego DWM/N68/EDF-IFCN-AB/2008

METODYKA BADAŃ

Badania przeprowadzono w oparciu o metodę wywiadu standaryzowanego oraz metodą dokumentacyjną. Za pomocą kwestionariusza wywiadu oraz dokumentów związanych z działalnością gospodarstwa zebrano około 3000 zmiennych opisujących każde z gospodarstw [Wilczyński 2008].

Po zakończeniu etapu związanego z pozyskaniem danych zbudowano modele gospodarstw, które oddają w jak największym stopniu realność funkcjonowania danego gospodarstwa. Wykorzystano do tego celu model TIPI-CAL (*Technology Impact and Policy Impact Calculations*), który jest modelem wielookresowym, dynamicznym i może funkcjonować jako model deterministyczny oraz stochastyczny [Hemme i in. 1997]. Model TIPI-CAL jest używany w projekcie naukowym o nazwie Międzynarodowa Sieć Gospodarstw Porównawczych (International Farm Comparison Network – IFCN) i służy do szacowania sytuacji ekonomicznej gospodarstw rolnych [Wilczyński, Karolewska 2007]. Model ten składa się z trzech segmentów. W pierwszym wprowadzane są dane charakteryzujące gospodarstwo (np. środki produkcji, koszty produkcji i informacje dotyczące systemu produkcji, tj. nawożenie, dawki żywieniowe, zarządzanie stadem). W drugim wprowadza się założone scenariusze, a w trzecim otrzymuje się wyniki ekonomiczne gospodarstwa w postaci rachunku zysków i strat [Wilczyński 2004].

Opracowanie scenariuszy rozwoju sytuacji ekonomicznej badanych gospodarstw wymagało przyjęcia określonych założeń, co do kształtowania się cen na środki do produkcji rolniczej, cen na produkty rolne oraz poziomu wsparcia dla gospodarstw rolnych (płatności bezpośrednie).

Poziom cen na środki do produkcji w 2008 roku został przyjęty na podstawie danych publikowanych przez Instytut Ekonomiki i Organizacji Gospodarki Żywnościowej w Warszawie (tab. 1). W niektórych przypadkach prognozy posłużono się wskaźnikiem wzrostu

Tabela 1. Założenia dotyczące poziomu cen na wybrane środki do produkcji rolniczej (2007=100%)

Wyszczególnienie	Wielkości w roku					
	2008 ^a	2009	2010	2011	2012	2013
Utrzymanie maszyn	103,0	106,1	109,3	112,6	115,9	119,4
Praca najemna	125,9	132,2	138,8	145,7	153,0	160,7
Nośniki energii	121,8	125,5	129,2	133,1	137,1	141,2
Nawozy	190,0	198,6	207,5	216,8	226,6	236,8
Środki ochrony roślin	114,4	119,5	124,9	130,5	136,4	142,6
Usługi obce	110,1	115,1	120,2	125,6	131,3	137,2
Weterynarz i leki	103,7	108,4	113,2	118,3	123,7	129,2

^a – dane rzeczywiste na podstawie Rynek Rolny IERiGŻ z miesięcy I-VIII
Źródło: opracowanie własne i Rynek Rolny IERiGŻ styczeń-sierpień 2008.

cen na środki do produkcji. Jego wysokość została obliczona na podstawie średniego wzrostu cen środków produkcji z lat 2005-2007 i wyniosła 4,5% [Wilczyński 2008]. Przyjęto trzy scenariusze charakteryzujące przyszły poziom cen na produkty rolne:

1. Scenariusz prawdopodobny (PRAW) – ceny produktów rolnych oszacowano na podstawie danych publikowanych przez Food and Agricultural Policy Research Institute (FAPRI) w Stanach Zjednoczonych oraz oddział tej jednostki mieszczący się w Rural Economy Research Centre Teagasc w Irlandii (tab. 2). Cena mleka w latach 2009-2013 stanowi określony procent ceny z 2008 roku. Takie podejście wynikało ze znacznego

Tabela 2. Założenia dotyczące poziomu cen na wybrane produkty rolne – scenariusz prawdopodobny

Wyszczególnienie	Wielkości w roku					
	2008 ^a	2009	2010	2011	2012	2013
Pszenvica [zł/t]	568	637	532	493	526	546
Rzepak [zł/t]	1273	1291	1366	1349	1299	1310
Mleko [%] (2008=100%)	100,0	96,0	92,2	90,3	90,3	91,2

^a – dane rzeczywiste na podstawie Rynek Rolny IERiGŻ z miesięcy I-VIII

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rynek Rolny IERiGŻ styczeń-sierpień 2008, Binfield i in. 2008, FAPRI 2007. U.S. and World Agricultural Outlook 2008.

zróznicowania cen pomiędzy gospodarstwami. Założono kurs euro na poziomie 3,5 zł/euro i kurs dolara amerykańskiego na poziomie 2,5 zł/USD.

2. Scenariusz zerowy (SCEN-0), w którym poziom cen na lata 2009-2013 przyjęto na poziomie z 2008 roku.
3. Scenariusz optymistyczny (OPT) – ceny produktów rolnych będą wzrastać o 20% w porównaniu ze scenariuszem prawdopodobnym.

Na skutek reform Wspólnej Polityki Rolnej w starych krajach członkowskich wprowadzono modulację, która wywoła zmniejszenie wsparcia gospodarstw w postaci płatności bezpośrednich. W przypadku nowych członków modulacja zacznie obowiązywać, gdy wysokość płatności będzie co najmniej równa poziomowi mającemu zastosowanie w krajach piętnastki od 30 kwietnia 2004 roku. Według wyliczeń Sekcji Analiz Ekonomicznych Polityki Rolnej FAPA [SAEPR FAPA 2007] stawka płatności bezpośrednich w 2013 roku wyniesie ok. 210 euro/ha (bez modulacji). W badaniach przyjęto wprowadzenie 10% modulacji dla płatności obszarowej, która wyniesie 661,5 zł/ha.

CHARAKTERYSTYKA BADANYCH GOSPODARSTW

Powierzchnia użytków rolnych w badanych gospodarstwach kształtowała się na poziomie od 19,0 do 100,0 ha (tab. 3). Największym udziałem gruntów ornych w powierzchni użytków rolnych charakteryzowało się gospodarstwo MZ_65. Wynosił on 75,0%. Natomiast najniższy udział miało gospodarstwo PD_12 – 34,2%. Analizując powierzchnię dzierżawioną w badanych gospodarstwach można zauważyć, że jedno z nich (MZ_13) prowadziło produkcję jedynie na gruntach własnych, a pozostałe w różnym stopniu korzystały z gruntów dzierżawionych.

Struktura użytków rolnych w analizowanych gospodarstwach była zdominowana przez zboża, których średni udział osiągnął poziom 68,2%, przy czym najwyższy wynosił 76,9%, a najniższy 52,0%. Istotne znaczenie wśród uprawianych roślin miała kukurydza na kiszonkę, która stanowiła w większości analizowanych gospodarstw podstawowe źródło żywienia bydła. Inna sytuacja miała miejsce w gospodarstwie MZ_15, w którym produkcja pasz objętościowych oparta była na zakiszaniu traw. Pozostałe rośliny zajmowały powierzchnię od 0,2 ha w gospodarstwie PD_12 do 12,0 ha w gospodarstwie MZ_65. Najczęściej na tej powierzchni uprawiano łubin i ziemniaki. Wszystkie z badanych gospodarstw specjalizowały się w produkcji mleka, na co wskazuje udział powierzchni paszowej w strukturze gruntów ornych, który kształtował się średnio na poziomie 95,8%. Liczba krów w badanych gospodarstwach wynosiła od 12 do 65 krów, przy czym trzy spośród analizowanych gospo-

Tabela 3. Charakterystyka badanych gospodarstw w 2006 roku

Wyszczególnienie	Wielkości dla gospodarstwa			
	PD_12	MZ_13	MZ_15	MZ_65
Powierzchnia użytków rolnych [ha]	19,0	22,5	32,0	100,0
Powierzchnia gruntów ornych [ha]	6,5	11,5	14,0	75,0
Udział powierzchni dzierżawionej w powierzchni użytków rolnych ogółem [%]	5,3	-	25,0	55,0
Średni plon zbóż [t/ha]	3,9	3,0	3,6	4,5
Struktura gruntów ornych [%]				
zboża	76,9	73,9	70,0	52,0
kukurydza na kiszonkę	20,0	17,4	-	34,7
pozostałe	3,1	8,7	30,0	13,3
Udział powierzchni paszowej w strukturze GO [%]	96,5	100,0	100,0	86,7
Liczba krów [szt.]	12	13	15	65
Wydajność mleczna [kg]	7300	5070	6870	7300
Obsada zwierząt [DJP/100 ha UR]	84,2	91,2	67,9	84,2

Źródło: opracowanie własne.

darstw były podobne pod względem liczby posiadanych krów (stado 12-15 krów). Ponadto, badane gospodarstwa były zróżnicowane pod względem wydajności mlecznej, która w gospodarstwie MZ_13 była najniższa i wynosiła 5070 kg. Z kolei najwyższą wydajnością charakteryzowały się gospodarstwa PD_12 oraz MZ_65, co wskazuje na to, że nie można stwierdzić zależności pomiędzy wydajnością a wielkością stada wśród analizowanych gospodarstw. Trzy gospodarstwa charakteryzowały się wysokim poziomem obsady zwierząt, a tylko w gospodarstwie MZ_15 poziom ten był średni.

Najwyższe koszty produkcji w 2006 roku odniesione na 1 ha użytków rolnych miało gospodarstwo MZ_65 i wynosiły one 5121,5 zł, a najniższy poziom charakteryzował gospodarstwo MZ_15 (tab. 4). Z kolei analizując koszty produkcji przypadające na 100 kg ECM (*Energy Corrected Milk za Hemme [2004]* – mleko o zawartości tłuszczu 4% i białka 3,3%)

Tabela 4. Koszty produkcji w badanych gospodarstwach w 2006 roku

Wyszczególnienie	Wielkości dla gospodarstwa			
	PD_12	MZ_13	MZ_15	MZ_65
	zł/ha			
Koszty bezpośrednie	1198,2	1069,0	1294,2	1885,5
Koszty ogólnogospodarcze	1495,6	1704,5	1205,3	717,0
Amortyzacja	776,6	460,4	326,8	1295,2
Koszty czynników zewnętrznych	29,5	111,1	80,8	1223,8
Koszty produkcji ogółem	3499,9	3345,0	2907,1	5121,5
	zł/100 kg ECM			
Koszty bezpośrednie	25,9	36,8	39,7	39,6
Koszty ogólnogospodarcze	32,3	58,6	37,0	15,1
Amortyzacja	16,8	15,8	10,0	27,2
Koszty czynników zewnętrznych	0,6	3,8	2,5	25,7
Koszty produkcji ogółem	75,6	115,0	89,2	107,6

Źródło: opracowanie własne.

wyprodukowanego w gospodarstwie sytuacja była inna, a mianowicie najwyższe koszty produkcji występowały w gospodarstwie MZ_13 (115,1 zł/100 kg ECM), a najniższe w gospodarstwie PD_12 (75,6 zł/100 kg ECM).

Koszty bezpośrednie w analizowanych gospodarstwach stanowiły od 32,0% kosztów produkcji ogółem w gospodarstwie MZ_13 do 44,5% w gospodarstwie MZ_15. W przypadku kosztów ogólnogospodarczych udział ten był bardziej zróżnicowany, gdyż w gospodarstwie MZ_65 wynosił jedynie 14,0%, a w gospodarstwie MZ_13 kształtował się na poziomie 51,0%. Sytuacja, która miała miejsce w gospodarstwie MZ_65 wynika z niskich kosztów utrzymania maszyn i budynków, które determinował nowy park maszynowy i budynki, co z kolei znajdowało odzwierciedlenie w najwyższych kosztach amortyzacji w tym gospodarstwie. Gospodarstwa o liczbie krów od 12 do 15 charakteryzowały się niskim udziałem kosztów czynników zewnętrznych w strukturze kosztów produkcji. Przeciętny ich poziom osiągał wartość 2,3 zł/100 kg ECM, co stanowi 2,3% kosztów produkcji ogółem. Inna sytuacja miała miejsce w przypadku gospodarstwa MZ_65, w którym koszty czynników zewnętrznych wynosiły 25,7 zł/100 kg ECM, co stanowi 23,9% kosztów produkcji ogółem, z czego połowę stanowiły koszty dzierżawy użytków rolnych.

Tabela 5. Przychody i dochodowość w badanych gospodarstwach w 2006 roku

Wyszczególnienie	Wielkości dla gospodarstwa			
	PD_12	MZ_13	MZ_15	MZ_65
	zł/ha			
Wartość produkcji rolniczej	3799,0	3929,1	3922,0	6510,9
Dotacje	756,0	853,7	584,8	581,2
Dochód rolniczy netto	1055,1	1437,8	1599,8	1970,5
	zł/100 kg ECM			
Wartość produkcji rolniczej	82,4	134,1	121,8	137,2
Dotacje	16,4	29,1	18,2	12,2
Dochód rolniczy netto	22,8	49,5	49,1	41,4
Cena mleka	90,4	109,2	111,3	113,4

Źródło: opracowanie własne.

Wartość produkcji rolniczej przypadająca na 1 ha użytków rolnych największy poziom miała w gospodarstwie MZ_65 wynosząc 6510,9 zł/ha, a najniższa była w gospodarstwie MZ_15 osiągając 3922,0 zł/ha (tab. 5). Udział dotacji w przychodach całkowitych kształtował się od 8,2% w gospodarstwie MZ_65 do 17,8% w gospodarstwie MZ_13. Analizując dochodowość badanych gospodarstw odniesioną na 1 ha użytków rolnych można zauważyć, że w gospodarstwie MZ_65 dochód rolniczy netto wynosił 1970,5 zł/ha i był najwyższy w badanej grupie gospodarstw. Najniższym poziomem dochodowości charakteryzowało się gospodarstwo PD_12 (1055,1 zł/ha), w którym udział dotacji w dochodzie rolniczym netto stanowił ponad 70,0%.

Ceny mleka uzyskiwane przez badane gospodarstwa kształtowały się na poziomie od 90,4 do 113,4 zł/100 kg ECM. Kształtowało to przychody całkowite, których najwyższą wartość w 2006 roku przypadającą na 100 kg ECM uzyskiwało gospodarstwo MZ_13, a najniższą gospodarstwo PD_12 (poniżej 100 zł/100 kg ECM). Analizując dochód rolniczy netto można zauważyć, że w gospodarstwie PD_12 wynosił on 22,8 zł/100 kg ECM, a po odjęciu dotacji jedynie 6,4 zł/100 kg ECM. Najwyższy dochód rolniczy netto miało gospo-

darstwo MZ_13 (49,5 zł/100 kg ECM), ale z kolei eliminując dotacje najwyższą dochodowością charakteryzowało się gospodarstwo MZ_15 (30,9 zł/100kg ECM).

WYNIKI BADAŃ

Koszty produkcji w badanych gospodarstwach do 2013 roku będą systematycznie wzrastać (tab. 6). Ich przyrost do 2008 roku będzie wynosić średnio 28,2% w stosunku do 2006 roku, natomiast w 2013 roku będzie wyższy o 52,1% w odniesieniu do roku wyjściowego. Najwyższy wzrost kosztów produkcji będzie występował w gospodarstwie MZ_15 i do 2013 roku będzie wynosić 67,2% w porównaniu z rokiem 2006. Rozpatrując ten sam horyzont czasowy można zauważyć, że najmniejszym wzrostem kosztów produkcji będzie charakteryzować się gospodarstwo MZ_65 (36,2%).

W 2013 roku w gospodarstwie PD_12 w scenariuszu prawdopodobnym przychody wzrosną o 2,0% w porównaniu z rokiem wyjściowym (tab. 7). W scenariuszu zerowym

Tabela 6. Koszty produkcji w badanych gospodarstwach w latach 2006-2013

Gospodarstwo	Poziom kosztów [zł/ha] w roku							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
PD_12	3 499,9	3 642,6	4 538,1	4 691,0	4 863,4	5 067,9	5 232,6	5 402,8
MZ_13	3 345,0	3 670,5	4 322,4	4 441,3	4 597,8	4 747,6	4 872,8	5 041,1
MZ_15	2 907,1	3 187,3	3 916,5	4 078,2	4 323,4	4 538,4	4 697,1	4 861,0
MZ_65	5 121,5	5 449,5	6 105,5	6 276,3	6 428,2	6 578,2	6 774,2	6 975,8

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 7. Przychody w badanych gospodarstwach w latach 2006-2013

Scenariusz	Poziom przychodów w zł na ha w roku							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
PD_12								
PRAW	4 555,0	4 953,6	5 048,3	4 545,0	4 482,5	4 478,0	4 543,7	4 644,7
SCEN-0	4 555,0	4 953,6	5 048,3	4 677,6	4 740,6	4 793,5	4 860,1	4 934,3
OPT	4 555,0	4 953,6	5 048,3	5 133,9	5 057,1	5 050,3	5 125,4	5 241,9
MZ_13								
PRAW	4 782,8	5 340,0	5 437,3	5 349,6	5 258,4	5 245,0	5 310,4	5 394,9
SCEN-0	4 782,8	5 340,0	5 437,3	5 515,3	5 579,5	5 635,2	5 700,5	5 751,3
OPT	4 782,8	5 340,0	5 437,3	6 072,8	5 964,1	5 947,9	6 024,9	6 128,4
MZ_15								
PRAW	4 506,8	5 092,8	5 204,4	5 122,2	5 029,0	5 013,4	5 079,9	5 167,8
SCEN-0	4 506,8	5 092,8	5 204,4	5 290,9	5 359,4	5 420,0	5 489,2	5 543,2
OPT	4 506,8	5 092,8	5 204,4	5 884,6	5 773,6	5 755,5	5 834,8	5 943,3
MZ_65								
PRAW	7 092,1	8 038,6	8 168,5	8 036,8	7 851,8	7 821,8	7 947,7	8 137,3
SCEN-0	7 092,1	8 038,6	8 168,5	8 286,2	8 399,4	8 504,5	8 621,6	8 748,5
OPT	7 092,1	8 038,6	8 168,5	9 365,8	9 143,7	9 106,3	9 254,3	9 477,7

Źródło: opracowanie własne.

wzrost ten będzie kształtować się na poziomie 8,3%, a w scenariuszu optymistycznym będzie wynosił 15,1%. Podobna sytuacja będzie miała miejsce w pozostałych gospodarstwach. Najwyższe wzrosty przychodów w latach 2006-2014 będą występować w gospodarstwie MZ_65. W scenariuszu prawdopodobnym przychody całkowite wzrosną o 14,7%, w scenariuszu zerowym o 23,4%, a w scenariuszu optymistycznym o 33,6%. Elementem charakterystycznym dla wszystkich badanych gospodarstw będzie spadek przychodów całkowitych w scenariusz prawdopodobnym w latach 2009-2012 – średnio w badanej grupie wyniesie on 4,5% w porównaniu z rokiem 2008.

Dochód rolniczy brutto w gospodarstwie PD_12 w 2008 roku osiągał niższy poziom niż w roku wyjściowym, a różnica ta wynosiła 530 zł/ha (tab. 8). W latach 2008-2013, w scenariuszu prawdopodobnym dochodowość analizowanego gospodarstwa z roku na rok będzie ulegać pogorszeniu i do 2013 roku będzie mniejsza o 94,6% w stosunku do 2006 roku. Podobna tendencja będzie towarzyszyć scenariuszowi prawdopodobnemu i scenariuszowi zerowemu. W przypadku scenariusza prawdopodobnego dochód rolniczy brutto w 2013 roku będzie kształtował się na niższym poziomie o 78,8% w stosunku do roku wyjściowego, a biorąc pod uwagę scenariusz optymistyczny i ten sam horyzont czasowy spadek ten będzie wynosić 62,0%.

Gospodarstwo MZ_13 w scenariuszu prawdopodobnym charakteryzować się będzie spadkiem dochodowości po 2008 roku. W latach 2008-2010 spadek ten będzie wynosić 44,6%, natomiast do 2013 roku dochód rolniczy brutto będzie ulegał zmniejszeniu o kolejne 11,6%. Podobna sytuacja będzie miała miejsce w scenariuszu zerowym, w którym dochód rolniczy brutto w 2013 roku będzie niższy o 33,5% w stosunku do 2008 roku. Inna sytuacja będzie miała miejsce w scenariuszu optymistycznym, w którym do 2011 roku dochodowość będzie osiągała wyższe wartości niż w 2008 roku, a do 2013 roku zmniejszy się jedynie o 9,6%.

Tabela 8. Dochód rolniczy brutto w badanych gospodarstwach w latach 2006-2013

Scenariusz	Wartości w zł na ha w roku							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
PD_12								
PRAW	1 831,7	2 086,8	1 301,9	645,7	425,1	267,4	168,5	99,4
SCEN-0	1 831,7	2 086,8	1 301,9	778,2	683,1	583,0	485,0	389,0
OPT	1 831,7	2 086,8	1 301,9	1 234,6	999,7	839,8	750,2	696,6
MZ_13								
PRAW	1 898,2	2 130,0	1 575,2	1 301,9	1 035,9	872,7	774,4	690,5
SCEN-0	1 898,2	2 130,0	1 575,2	1 467,7	1 357,0	1 262,9	1 164,5	1 047,0
OPT	1 898,2	2 130,0	1 575,2	2 025,2	1 741,6	1 575,6	1 488,9	1 424,1
MZ_15								
PRAW	1 926,5	2 219,7	1 602,2	1 366,1	1 126,9	896,2	804,0	728,0
SCEN-0	1 926,5	2 219,7	1 602,2	1 534,8	1 457,3	1 302,8	1 213,3	1 103,4
OPT	1 926,5	2 219,7	1 602,2	2 128,5	1 871,4	1 638,4	1 558,9	1 503,5
MZ_65								
PRAW	3 265,7	3 890,0	3 369,6	3 072,9	2 741,8	2 567,5	2 503,2	2 496,9
SCEN-0	3 265,7	3 890,0	3 369,6	3 322,2	3 289,3	3 250,3	3 177,0	3 108,1
OPT	3 265,7	3 890,0	3 369,6	4 401,9	4 033,6	3 852,0	3 809,8	3 837,3

Źródło: opracowanie własne.

Dochód rolniczy brutto w gospodarstwie MZ_15 będzie charakteryzować się podobnymi tendencjami, jak w przypadku gospodarstwa MZ_13. W 2013 roku w scenariuszu prawdopodobnym dochodowość gospodarstwa będzie niższa o 62,2% w stosunku do 2006 roku. Podobna sytuacja będzie miała miejsce w scenariuszu zerowym, w którym dochód rolniczy brutto w 2013 roku będzie niższy o 42,7% w odniesieniu do roku wyjściowego. Scenariusz optymistyczny charakteryzuje się także spadkiem dochodowości do 2013 roku o 6,2% w porównaniu z rokiem 2006, jednak w latach 2009-2011 dochód rolniczy brutto będzie miał wyższy poziom niż w 2008 roku.

Gospodarstwo MZ_65 będzie charakteryzować się dochodem rolniczym brutto w 2013 roku na niższym poziomie niż w 2006 roku o 23,5%. Podobna sytuacja będzie miała miejsce w przypadku scenariusza zerowego, w którym spadek dochodowości dla analogicznego okresu będzie osiągał wartość 4,8%. Inna sytuacja niż w dotychczas analizowanych gospodarstwach będzie występować w scenariuszu optymistycznym. W gospodarstwie MZ_65 dochód rolniczy brutto w 2013 roku będzie wyższy o 17,5% w stosunku do 2006 roku.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzona analiza wskazuje na to, że w gospodarstwach specjalizujących się w produkcji mleka, we wszystkich przyjętych do badań scenariuszach dochodowość będzie kształtować się na niższym poziomie niż w 2006 roku. Założone zmiany cen na produkty w latach 2009-2013 oraz wzrost płatności bezpośrednich nie będą w stanie pokryć założonego wzrostu kosztów.

W scenariuszu prawdopodobnym dochód rolniczy brutto we wszystkich gospodarstwach będzie ulegał zmniejszeniu. W 2013 roku będzie niższy w granicach od 23,5 do 94,6% w stosunku do 2006 roku. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku scenariusza zerowego, w którym utrzymano poziom cen na produkty rolne z 2008 roku, przy czym spadek ten będzie wynosił od 4,8 do 78,8%. Wyjątkiem jest scenariusz optymistyczny, w którym pomimo spadku dochodowości w gospodarstwach posiadających 12-15 krów mlecznych, w gospodarstwie mającym 65 krów dochodowość będzie wzrastać. Wzrost ten będzie wynosić 17,5% porównując rok 2013 do roku wyjściowego badań.

LITERATURA

- Binfield J., Donnellan T., Hanrahan K., Westhoff P. 2008: Baseline 2008 Outlook for EU and Irish Agriculture. Rural Economy Research Centre Teagasc, Athenry.
- Cieślak M. (red.) 2004: Prognozowanie gospodarcze. Metody i zastosowania. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu.
- FAPRI 2007. U.S. and World Agricultural Outlook 2008: FAPRI Staff Report, No 08-FSR 1. Iowa, United States, 49-395.
- Hemme T., Isermeyer F., Deblitz C. 1997: TIPI-CAL Version 1.0: ein Modell zur Politik- und Technikfolgenabschätzung für typische Betriebe im internationalen Vergleich Arbeitsbericht. Institut für Betriebswirtschaft 97/02, Braunschweig, 1-70
- Hemme T. et al. 2004: IFCN Dairy Report 2004. International Farm Comparison Network, Global Farm GbR. Braunschweig, 148.
- Majewski J. 2006: Ceny skupu mleka w Polsce – Analiza i prognozowanie. *Roczniki Naukowe SERiA*, tom VIII zeszyt 2, 115-118.
- SAEPR/FAPA 2007: Modulacja w Polsce – wyliczenia szacunkowe.

- Wilczyński A. 2004: Dochodowość gospodarstw rolnych położonych na obszarach chronionych Pomorza Zachodniego w świetle integracji z Unią Europejską. [W:] *Nauki rolnicze w służbie człowieka i przyrody*. Wyd. AR Szczecin, 81-87.
- Wilczyński A., Karolewska M. 2007: Rozwój i opłacalność produkcji żywca wołowego w latach 2003-2005 w wybranych krajach UE. *Folia Univ. Agric. Stetin. 254, Oecon.* 47, 341-346.
- Wilczyński A. 2008: Perspektywa wyników ekonomicznych wielkoobszarowych gospodarstw roślinnych w 2014 roku. *Roczniki Nauk Rolniczych PAN, Seria G – Ekonomika rolnictwa*, Tom 95, Zeszyt 1, 95-101.

Artur Wilczyński

ECONOMIC RESULTS OF DAIRY FARMS IN THE YEARS 2006-2013 UNDER
DIFFERENT PRICES SCENARIOS

Summary

The paper analyzes the dairy farms located in mazowieckie and podlaskie provinces, which were diverse according to surface and milk cows, and which had carried out from 12 to 65 dairy herd. In the calculations of future income there were accepted three scenarios of agricultural products, agricultural inputs and level of support of agricultural production under Common Agricultural Policy. The conducted analysis show that in majority of farms the farm income in the year 2013 will be characterize with lower level compared to the year 2008. This situation occurred independently from applied scenarios. The only except will be the farm possessing herd about size 65 cows, in which in optimistic scenario shows that the income in the year 2013 will be higher about 20% in relation to the year 2008.

Adres do korespondencji:
dr Artur Wilczyński
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
Katedra Zarządzania Przedsiębiorstwami
ul. K. Janickiego 31, 71-270 Szczecin
tel. (0 91) 449 68 75
e-mail: artur.wilczynski@zut.edu.pl